

Brüssel, 4. juuni 2026
(OR. en)

10129/26

ECOFIN 738
UEM 216
SOC 326
EMPL 155
COMPET 685
ENV 628
EDUC 210
ENER 327
JAI 739
GENDER 66
JEUN 107
SAN 403
ECB
EIB

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPRez, direktor
Kättesaamise kuupäev:	3. juuni 2026
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2026) 213 final
Teema:	Soovitus: NÕUKOGU SOOVITUS, mis käsitleb Küprose majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitikat

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2026) 213 final.

Lisatud: COM(2026) 213 final

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 3.6.2026
COM(2026) 213 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

mis käsitleb Küprose majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitikat

{SWD(2026) 213 final}

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

mis käsitleb Küprose majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitikat

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelvalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97,¹ eriti selle artikli 3 lõiget 3, ning arvestades järgmist:

- (1) Määruses (EL) 2024/1263 on selgitatud majandusjuhtimise raamistiku eesmärged; raamistik peaks reformide ja investeringute abil edendama usaldusväärset ja jätkusuutlikku riigi rahandust, kestlikku ja kaasavat majanduskasvu ning vastupidavust, samuti ära hoidma valitsemissektori ülemäärast eelarvepuudujääki. Määruses on sedastatud, et nõukogu ja komisjon teevad Euroopa poolaasta raames mitmepoolset järelvalvet kooskõlas ELi toimimise lepingus sätestatud eesmärkide ja nõuetega. Euroopa poolaasta raames sõnastatakse eelkõige riigipõhised soovitusel ja jälgitakse nende rakendamist.
- (2) 16. juulil 2025 võttis komisjon vastu ettepaneku määruse kohta, millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond aastateks 2028–2034 ning muudetakse määrust (EL) 2023/955 ja määrust (EL, Euratom) 2024/2509². Ettepaneku eesmärk on suurendada finantsarhitektuuri killustatuse vähendamise teel liidupoolse rahastamise tulemuslikkust ja toetada liikmesriike nende majanduspoliitika koordineerimisel kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 175.
- (3) 25. novembril 2025 võttis komisjon vastu arvamuse Küprose 2026. aasta eelarvekava kohta. Samal kuupäeval võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu 2026. aasta häiremehhanismi aruande, milles ei nimetatud Küprost ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Komisjon võttis vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta,³ soovitusel Euroopa Liidus inimkapitali käsitleva nõukogu soovitusel kohta ning ettepaneku 2026. aasta ühise

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelvalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97 (ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj>).

² Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja turvalisuse fond aastateks 2028–2034 ning muudetakse määrust (EL) 2023/955 ja määrust (EL, Euratom) 2024/2509, COM(2025) 565 final. Kavandatud määruse üle peetakse praegu läbirääkimisi kaasseadusandjatega.

³ ELT C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj>.

tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste rakendamist ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete järgimist. Nõukogu võttis euroala majanduspoliitikat käsitleva soovitusel vastu 21. aprillil 2026 ning ühise tööhõivearuande ja inimkapitali käsitleva soovitusel 9. märtsil 2026.

- (4) Komisjon avaldas 29. jaanuaril 2025 konkurentsivõime kompassi – strateegilise raamistiku, mille eesmärk on suurendada järgmisel viiel aastal liidu üleilmset konkurentsivõimet. Selles on määratud kindlaks kestliku majanduskasvu elutähtsad tugisambad, milleks on kolm hädavajalikku tegevusvaldkonda – innovatsioon, süsinikuheite vähendamine ja konkurentsivõime – ning julgeolek. Euroopa poolaasta on kooskõlas konkurentsivõime kompassi põhimõtetega, tagades, et liikmesriikide majanduspoliitika vastab komisjoni strateegilistele eesmärkidele, ning kujundades ühtse majandusjuhtimise käsituse, mis edendab kestlikku majanduskasvu, innovatsiooni ja vastupidavust kogu liidus.
- (5) 2026. aastal jätkub majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta areng koos taaste- ja vastupidavusrahastu viimase etapi rakendamisega⁴. Taaste- ja vastupidavuskavad koos ühtekuuluvuspoliitika rahastusega on olnud Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks esmatähtsad, kuna kavad peavad tulemuslikult käsitlema kõiki hiljutiste Euroopa poolaasta tsüklite raames esitatud riigipõhistes soovitustes esile toodud probleeme või märkimisväärset osa neist ja Euroopa ühtekuuluvuspoliitika rahastatavates programmides tuleb riigipõhiseid soovitusi arvesse võtta. Nüüd, kus taaste- ja vastupidavusrahastu kehtivusaeg läheneb lõpule, on jätkuvalt oluline jätkata rahastu raames toetatud ja rakendatud reforme ja investeeringuid, eelkõige neid, mis aitavad lahendada riigipõhistes soovitustes esile toodud probleeme.
- (6) Komisjon avaldas 3. juunil 2026 Küprose kohta 2026. aasta riigiaruande. Selles on hinnatud Küprose edusamme asjaomaste riigipõhiste soovituste järgimisel ning tehtud kokkuvõtte sellest, kuidas Küprosel on rakendanud taaste- ja vastupidavuskava. Kõnealuse analüüsi põhjal on riigiaruandes kindlaks tehtud Küprose kõige pakilisemad probleemid. Samuti hinnati Küprose edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.
- (7) 21. jaanuaril 2025 võttis nõukogu komisjoni hinnangu ja soovitusel põhjal vastu soovitusel, millega kiidetakse heaks Küprose riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava⁵. Kava hõlmab ajavahemikku 2025–2028 ja sellega nähakse ette eelarvekohandus, mis jaotub nelja aasta peale. Nõukogu soovitas kehtestada järgmised netokulude maksimaalsed kasvumäärad: 6,0 % 2025. aastaks, 5,0 % 2026. aastaks, 5,4 % 2027. aastaks ja 4,3 % 2028. aastaks; need määrad vastavad maksimaalsetele kumulatiivsetele kasvumääradele, mis on arvatud võrdluses baasaastaga 2023 ning mis on 2025. aastal 8,9 %, 2026. aastal 14,3 %, 2027. aastal 20,5 % ja 2028. aastal 25,7 %.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

⁵ Nõukogu 21. jaanuari 2025. aasta soovitusel, millega kiidetakse heaks Küprose riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava (ELT C, C/2025/639, 10.2.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/639/oj>).

- (8) Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ja selle tagajärjed kujutavad endast Euroopa Liidu jaoks eksistentsiaalset väljakutset. Komisjon kutsus liikmesriike üles taotlema stabiilsuse ja kasvu paktiga ette nähtud riikide vabastusklausli koordineeritud aktiveerimist, et toetada ELi jõupingutusi, mille eesmärk on suurendada kiiresti ja märkimisväärselt kaitsekulutusi;⁶ Euroopa Ülemkogu kiitis selle ettepaneku 6. märtsil 2025 heaks. Liikmesriigid võivad siiski igal ajal kuni 2028. aastani taotleda riikide vabastusklausli aktiveerimist, kui nad vastavad määruse (EL) 2024/1263 artiklis 26 sätestatud kriteeriumidele.
- (9) Küpros esitas 30. aprillil 2026 oma 2026. aasta eduaruande⁷ netokulude soovitatud maksimaalsete kasvumäärade järgimise ning Euroopa poolaasta riigipõhistes soovitudes kindlaks tehtud peamiste probleemide käsitlemiseks vajalike reformide ja investeeringute rakendamise kohta.
- (10) SKP reaalkasv oli 2025. aastal 3,8 % ja THHI inflatsioon 0,8 %. Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2026. aastal 2,3 % ja 2027. aastal 2,7 % ning THHI inflatsioon on 2026. aastal 3,6 % ja 2027. aastal 2,2 %.
- (11) Eurostati esitatud andmete⁸ põhjal vähenes Küprose valitsemissektori eelarve ülejääk 4,1 %-lt SKPst 2024. aastal 3,4 %-le SKPst 2025. aastal. Kevadprognoosi koostamise ajal teada olnud poliitikameetmete põhjal eeldatakse komisjoni 2026. aasta kevadprognoosis ülejääki 2,1 % SKPst 2026. aastal ja 2,5 % SKPst 2027. aastal. Ülejäägi vähenemine 2026. aastal kajastab peamiselt üldise maksureformi rakendamist aasta alguses. Ülejäägi suurenemine 2027. aastal kajastab peamiselt suuremat maksutulu, mis tuleneb elektri ja esmatarbekaupade käibemaksuvähenduse lõpetamisest, ning üldist paremat majanduskasvu väljavaadet.
- (12) Komisjoni hinnangul oli eelarvepoliitika,⁹ mis hõlmab nii riigi enda kui ka ELi rahastatavaid kulutusi, 2025. aastal ekspansiivne (1,8 % SKPst). Prognooside kohaselt on see 2026. aastal ekspansiivne (0,4 % SKPst) ja 2027. aastal pärssiv (1,2 % SKPst).
- (13) Eurostati esitatud andmete¹⁰ põhjal vähenes Küprose valitsemissektori võlg 62,7 %-lt SKPst 2024. aasta lõpus 55,0 %-le SKPst 2025. aasta lõpus. Valitsemissektori võla suhte vähenemine 2025. aastal kajastab peamiselt esmast eelarveülejätki 4,5 % SKPst ja intressimaksetest rohkem kui kaks korda kiiremat nominaalse SKP kasvu. Prognoosi koostamise ajal teada olnud poliitikameetmete põhjal prognoositakse komisjoni 2026. aasta kevadprognoosis, et valitsemissektori võla suhe SKPsse väheneb 2026. aasta lõpuks 50,4 %-le ja 2027. aasta lõpuks 45,5 %-le. Valitsemissektori võla suhte vähenemine 2026. ja 2027. aastal kajastab peamiselt esmast eelarveülejätki 3,3 % SKPst 2026. aastal ja 3,7 % SKPst 2027. aastal. Mõlemal

⁶ Komisjoni teatis „Suuremate kaitsekulutuste võimaldamine stabiilsuse ja kasvu pakti raames“ (Brüssel, 19.3.2025, C(2025) 2000 final).

⁷ 2026. aasta eduaruannetega saab tutvuda aadressil https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

⁸ Eurostat, Euro Indicators, 22. aprill 2026.

⁹ Eelarvepoliitika on määratletud valitsemissektori eelarvepositsiooni iga-aastase muutuse näitajana. Selle eesmärk on hinnata nii riiklikult kui ka liidu eelarvest rahastatavast eelarvepoliitikast tulenevat majanduslikku impulssi. Eelarvepoliitikat hinnatakse järgmiste näitajate vahena: i) keskpika perioodi potentsiaalne kasv ja ii) muutus esmastes kuludes, millest on maha arvestatud kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed, kuid mis hõlmavad taaste- ja vastupidavusrahastust ning muudest liidu vahenditest saadud tagastamatust abist (toetustest) rahastatud kulusid.

¹⁰ Eurostat, Euro Indicators, 22. aprill 2026.

aastal peaks ka nominaalne SKP jätkuvalt kasvama intressimaksetest ligikaudu kaks korda kiiremini.

- (14) Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt moodustasid valitsemissektori kaitsekulutused Küprosel 2025. aastal 1,8 % SKPst ja 2026. aastal peaksid need jääma samale tasemele.
- (15) Liit seisab jätkuvalt silmitsi energiavarustushäirete ja suure hinnavolatiilsuse ohuga, mida süvendavad üleilmseid nafta- ja gaasiturge mõjutavad geopoliitilised pinged. 2022.–2023. aasta energiakriisist saadud kogemused on näidanud, et ulatuslikud ja mittesihhipärased meetmed toovad kaasa suured eelarvekulud ning on sotsiaalselt ja majanduslikult ebatõhusad. Pärast sõja puhkemist Lähis-Idas 2026. aasta veebruaris kehtestas Küpros eelarvepoliitika meetmed, et leevendada kõrgete energiahindade mõju kodumajapidamistele ja ettevõtetele¹¹. Näiteks võib tuua elektri käibemaksu (kuni 2027. aasta märtsini) ja kütuseaktsiisi (aprillist juunini 2026) mittesihhipärased vähendamised ning sihttoetused põllumajandustootjatele (aprillis ja mais 2026), lennuettevõtjatele (juunist septembrini 2026) ja turismitööstusele (aprillis 2026). Komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi kohaselt on nende meetmete eelarvekulu 2026. aastal ligikaudu 0,1 % SKPst. Komisjoni hinnangus leitakse, et kui nimetatud meetmed jääksid kehtima kuni 2026. aasta lõpuni, oleks nende eelarvekulu 2026. aastal 0,3 % SKPst.
- (16) Komisjoni arvutuste kohaselt suurenesid Küprose netokulud 2025. aastal 9,6 % ning 2024. ja 2025. aastal kumulatiivselt 11,8 %. Netokulude kasv 2025. aastal on üle soovitatud maksimaalse kasvumäära, kusjuures aastane kõrvalekalle on 1,3 % SKPst. 2024. ja 2025. aasta kokkuvõttes on netokulude kumulatiivne kasvumäär samuti üle soovitatud maksimaalse kasvumäära (kumulatiivne kõrvalekalle 1,0 % SKPst). Nagu märgitud, oli 2025. aasta eelarvepositsioon samal ajal ülejäägis ja valitsemissektori võlg oli alla 60 % SKPst.
- (17) Komisjoni arvutuste kohaselt peaksid Küprose netokulud 2026. aastal suurenema 7,4 % ning 2024., 2025. ja 2026. aastal kumulatiivselt 20,1 %. Prognoositud netokulude kasv 2026. aastal on üle soovitatud maksimaalse kasvumäära, kusjuures aastane kõrvalekalle on 0,9 % SKPst. 2024., 2025. ja 2026. aasta kokkuvõttes peaks netokulude kumulatiivne kasvumäär olema samuti üle soovitatud maksimaalse kasvumäära (kumulatiivne kõrvalekalle 1,8 % SKPst). Nagu märgitud, peaks 2026. aasta eelarvepositsioon samal ajal olema ülejäägis ja valitsemissektori võlg, mis on alla 60 % SKPst, peaks veelgi vähenema.
- (18) Jätkuvalt on oluline süstemaatiliselt, sisuliselt ja õigeaegselt kaasata kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, sotsiaalpartnereid, kodanikuühiskonda ja muid asjaomaseid sidusrühmi, et tagada laialdane isevastutus liidu rahastamisvahendite eduka rakendamise eest, sealhulgas Euroopa poolaasta kontekstis.
- (19) Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF), Õiglase Ülemineku Fondi (JTF), Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja Ühtekuuluvusfondi toetust hõlmavate ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamine edeneb Küprosel nii projektide väljavalimise kui ka maksete tegemise seisukohast ELi keskmisest kiiremini. Oluline on säilitada praegune hoog, maksimeerides samal ajal investeringute mõju kohapeal. Küpros juba võtab oma ühtekuuluvuspoliitika programmide raames meetmeid konkurentsivõime ja

¹¹ See kajastab olukorda komisjoni 2026. aasta kevadprognoosi aluseks oleva kuupäeva seisuga (4. mai 2026).

majanduskasvu edendamiseks. Mõnes valdkonnas võib siiski olla vaja rakendamist veelgi tugevdada, sealhulgas jäätmeäitluse ja ühistranspordiga seotud valdkondades. Esmatähtis on tagada, et uued investeeringud, mille Küpros pani paika ühtekuuluvuspoliitika fondide vahendamise käigus, eelkõige need, mis on seotud vahendamise määruses¹² kindlaks määratud viie prioriteediga, tehakse kiiresti ja tulemuslikult.

- (20) Küprose teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemile on endiselt omane vähene investeerimine teadus- ja arendustegevusse, teadmiste vähene väärimine ning piiratud sidemed teadusuuringute ja ettevõtluse vahel. Positiivse poole pealt on taaste- ja vastupidavusrahastu ning ühtekuuluvuspoliitika kaudu vastu võetud rahastamise sihtalgatused ning hiljuti võeti vastu õigusaktid võrsefirmade kohta. Sellest hoolimata püsivad peamised kitsaskohad, muu hulgas puudub ulatuslik pikaajaline teadusuuringute ja innovatsiooni strateegia, piirates teadusuuringute tulemuste tõhusat turustamist. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) sektori kiire laienemisega tekib tugevamate sidemete kaudu kodumaiste ettevõtete ja teadusasutustega võimalus mõju ülekandumiseks laiemasse majandusse.
- (21) Juurdepääs pangandusvälisele rahastamisele on Küprosel piiratud, mis piirab äritegevuse laienemist, mitmekesistamist ja tootlikkuse kasvu. Ettevõtete rahastamisel domineerivad jätkuvalt pangalaenuid ning kapitaliturud on samas vähe arenenud, kusjuures turupõhise rahastamise tase on üks liidu madalamaid. Kuigi taaste- ja vastupidavusrahastu raames on alternatiivse rahastamise toetamiseks ellu kutsutud mõned algatused, nagu Küprose aktsiafond, on kaasatud rahastamise ulatus endiselt piiratud. Selle tulemusena on paljudel ettevõtetel, eelkõige noortel ja uuenduslikel ettevõtetel, raskusi piisavale rahastamisele juurdepääsuga. Finantskirjaoskuse tase on ELi keskmisega võrreldes jätkuvalt madal, mis piirab kodumajapidamiste suutlikkust ja motivatsiooni võtta kasutusele mitmekesistatud investeerimisstrateegiad. Samal ajal on pensionisüsteemi teine samm endiselt vähearenenud ja väga killustunud, mis piirab selle rolli nii pensionide kui ka pikaajalise kapitali pakkumisel. Kui tugevdada tööandjapensioneid ja parandada kodumajapidamiste osalemist kapitaliturgudel, võiks see toetada pikaajalise rahastamise kättesaadavust ja aidata kaasa säästude tõhusamale jaotamisele.
- (22) Küprosel on mitu õigus- ja haldusraamistikuga seotud probleemi. Üht-teist on ette võetud, kuid investeerimist pidurdavad takistused on visad kaduma. Taristuprojektide puhul esineb endiselt viivitusi, mis on tingitud aeganõudvatest maa omandamise ja hankemenetlustest, piiratud haldussuutlikkusest ja koordineerimisprobleemidest. Kuigi on võetud meetmeid halduskoormuse vähendamiseks ja investeerimisteoste parandamiseks, on vaja täiendavaid jõupingutusi, et suurendada tõhusust, sujundada menetlusi ja vähendada regulatiivset killustatust.
- (23) Küprosel on arenguruumi riigile kuuluvate ettevõtete juhtimise parandamisel. Sellistel ettevõtetel on keskne roll peamistes majandussektorites, eelkõige tööstusharudes, millele on omased loomulikud monopolid (nt elekter, telekommunikatsioon, vesi, reoveekäitlus ja -taristu). Siiski esineb selliste ettevõtete juhtimises rahvusvaheliste standardite seisukohast endiselt puudusi ning aruandekohustust, läbipaistvust ja juhatuse liikmete ametisse nimetamise menetlusi pole endiselt korda saadud ja puudub

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. septembri 2025. aasta määrus (EL) 2025/1914, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1058 ja (EL) 2021/1056 seoses erimeetmetega strateegiliste probleemide lahendamiseks vahendamise raames.

selge isevastutuse poliitika. Riigile kuuluvate ettevõtete juhtimise kohta hiljuti vastu võetud tegevuskava tulemuslik rakendamine võib aidata neid probleeme lahendada ja parandada riigile kuuluvate ettevõtete tulemuslikkust, toetada nende ajakohastamist ja suurendada nende panust strateegiliste poliitikaeesmärkide, sealhulgas rohe- ja digipöörde saavutamisse.

- (24) Küprosel on kohtusüsteemi tõhususega probleeme, mis on seotud kohtuasjade pikkade menetlusaegade, vähese digitaliseerimise ja viivitustega kohtuotsuste täitmisel. Hiljuti võeti vastu reform mere- ja kaubanduskohtute loomise kaudu teatavate juhtumite lahendamise kiirendamiseks, kuid reformi rakendamine kulgeb aeglaselt ja kumbki kohus ei ole veel töövalmis. Edusammud kohtumenetluste digitaliseerimisel, sealhulgas tervikliku kohtuasjade süsteemi ja digitaalse audiosalvestustehnoloogia kasutuselevõtmisel on endiselt piiratud ning täitmise tagamisel esineb jätkuvalt kitsaskohti, mis õhnestavad õiguskindlust ja investeerimistingimusi.
- (25) Kuigi Küpros on teinud energiasüsteemi ümberkujundamisel edusamme, esineb endiselt märkimisväärseid probleeme. Küpros sõltub endiselt suurel määral fossiilkütustest, kusjuures nafta ja naftatooted moodustasid 2024. aastal 85,2 % riigi energia kogutarbimisest. Lisaks on Küprose sõltuvus energiaimpordist üks ELi suurimaid (2024. aastal 87,7 % kättesaadavast koguenergiast). Energiavarustuse mitmekesistamiseks energiaallikate jaotusesse maagaasi lisamise jõupingutusi pidurdavad visalt püsivad haldusviivitused Vasilikosesse veeldatud maagaasi terminali ehitamisel. Samuti on seiskunud naaberriikidega energiaühenduste arendamiseks tehtavad jõupingutused. Eelkõige ollakse endiselt hädas Küprose energiaisolatsiooni lõpetamise projekti „Great Sea Interconnector“ korduvate viivitustega. Suure välissõltuvuse tõttu on taastuvad energiaallikad üliolulised mitte ainult Küprose majanduse dekarboniseerimise jaoks, vaid ka energiajulgeolekuks ja väliste energiašokkide korral vastupidavuse parandamiseks.
- (26) Küpros suurendas oma taastuvenergiatootmist, kuigi vaja on täiendavaid jõupingutusi võrguvõimsuse ja energiasalvestusrajatiste laiendamiseks, et hõlbustada taastuvenergia laiemat kasutuselevõttu. Päikese- ja tuuleenergia ülesseatud võimsus kasvas 2025. aastal märkimisväärselt, suurendades taastuvate energiaallikate osakaalu elektrienergia allikate jaotuses 27,4 %ni. Kuigi võeti meetmeid loamenetluste lihtsustamiseks ja digitaliseerimiseks, esineb uute taastuvenergiajaamade võrku ühendamisel endiselt märkimisväärseid viivitusi. Küprosel ei ole toimivaid fossiilkütusevabu elektrisalvestussüsteeme. Kuigi ülekandesüsteemi arengukavas on mõned projektid ette nähtud, on nende rakendamine alles algusjärgus. Jätkatud on hoonete energiatõhusaks renoveerimise kavade kasutuselevõttu, mida on toetamas taaste- ja vastupidavusrahadu ning ühtekuuluvuspoliitika ja täiendavad regulatiivsed meetmed, mille eesmärk on võimendada erasektori poolset rahastamist energiatõhususe suurendamiseks. Kestlik transport on endiselt pakiline probleem, mida süvendab täielik sõltuvus autokaubaveost. Täiendavaid jõupingutusi on vaja ühistranspordi arendamiseks, laadimistaristu laiendamiseks ja kestlikule liikuvusele rahaliste stiimulite pakkumiseks.
- (27) Küprosel on mitu märkimisväärset ja püsivat keskkonnaprobleemi. Veenappus on jõudnud kriitilisele tasemele, kusjuures on Küprosel ühed ELi halvimald magede kasutamise ja veetootlikkuse näitajad. Hoolimata taaste- ja vastupidavusrahadu ning ühtekuuluvuspoliitika raames tehtud jõupingutustest ei ole investeeringud veetaristusse seni olnud piisavad, et kõrvaldada joogivee ja reovee puhastamisega seotud süsteemne haavatavus. Samuti jääb ELi eesmärkidest maha jäätmekäitlus; näiteks on Küprose olmejäätmete hulk inimese kohta üks ELi suuremaid. Mitu

2021. aasta ringmajanduse tegevuskava ja ühtekuuluvuspoliitika raames vastu võetud meedet on suunatud jäätmete vähendamisele, jäätmete paremale sortimisele ja suuremale ringlussevõtule, kuid meetmete täielikku potentsiaali ei ole veel saavutatud. Kohalike ja piirkondlike omavalitsuste haldussuutlikkust on ülioluline parandada ka selleks, et toetada kogu Küprosel veemajanduse ja jäätmekäitluse valdkonnas investeringute kavandamist ja koordineerimist.

- (28) Küpros on jätkuvalt haavatav mitmesuguste kliimariskide suhtes (nt metsa- ja maastikupõlengud, üleujutused, põuad ja rannikuerosioon), mis võivad kahjustada riigi elurikkust, ühiskonna vastupanuvõimet ja majandust. Ajakohastatud riiklik kohanemisstrateegia 2025–2050 sai 2025. aastal valmis, kuid ministrid ei ole seda veel vastu võtnud, mistõttu lükkub edasi ka ülioluliste meetmete võtmine. Lisaks võiks riikliku strateegia osaks olev parem juhtimissüsteem suurendada kliimamuutustega kohanemist ja kliimakerksust reguleeriva institutsioonilise raamistiku sidusust ja tõhusust, kuid ka selle kehtestamisel esineb viivitusi. Edasised meetmed, sealhulgas mõned, mida toetatakse ühtekuuluvuspoliitika raames, on suunatud üleujutusvastase taristu arendamisele ning tulekahjude ja katastroofidega seotud riskijuhtimisele. Küprose investeringud kliimamuutustega kohanemisse ei vasta siiski tegelikele vajadustele.
- (29) Võttes arvesse inimkapitali olulist rolli liidu konkurentsivõime ja strateegilise autonoomia edendamisel, soovitas nõukogu 2026. aastal liikmesriikidel võtta meetmeid, et kiiresti lahendada oskuste ja hariduse vallas inimkapitaliga seotud struktuursed probleemid, mis pärsvad konkurentsivõimet. Küprosele adresseeritud 2026. aasta riigipõhised soovitused võivad aidata rakendada nõukogu soovitud inimkapitali kohta liidus.
- (30) Küprosel on naiste ja puuetega inimeste tööturule integreerimisel mitmeid probleeme ning probleeme on ka oskuste nõudlusele mittevastavuse ja tööjõupuuduse lahendamisel. Kuigi Küprose tööturg püsib tugevast majanduskasvust toetatuna endiselt tugev, mida näitab riiklikku 2030. aasta eesmärki ületav tööhõive määr ja töötuse edasine vähenemine, on aktiveerimise sihtmeetmete ja aktiivse tööturupoliitika ulatus ja tõhusus endiselt piiratud, eelkõige naiste ja haavatavate rühmade seisukohast. Lisaks on endiselt piiratud riikliku tööturuasutuse suutlikkus, milles oleks abi tugevamast seirest, hindamisest ja ennetavast teavitustegevusest, mida toetaksid ajakohastatud IT-süsteemid.
- (31) Küpros võiks veelgi tugevdada kvaliteetsset tööhõivet. Madalast töötuse määrast ja dünaamilisest tööturust hoolimata valmistavad endiselt muret töötajad, eelkõige pikk tööaeg ja madalapalgaliste töökohtade suhteliselt suur osakaal võrreldes ELi keskmisega, kusjuures see mõjutab naisi ebaproportsionaalselt. Lapsevanemluse mõju naiste tööhõivetulemustele ühes taskukohastele ja kvaliteetsetele hooldusteenustele juurdepääsu piiratusega pidurdab karjääri edenemist ning suurendab soolist palga- ja pensionilõhet. Kuigi hiljutiste poliitikaalgatustega, sealhulgas värbamisstiimulite ja pindliku töökorralduse edendamise meetmetega, on liigutud õiges suunas, võiks olla naiste tööturul osalemise suurendamiseks ja töö kvaliteedi parandamiseks abi nende tulemuslikust rakendamisest ühes kvaliteetsematele töökohtadele ülemineku toetamisega, parema juurdepääsuga koolitusele suure nõudlusega sektorites ja laiendatud hooldusteenustega.
- (32) Küprosel on probleeme kutsehariduse ja -õppe tugevdamisega, vähese osalemisega matemaatika, teaduse, tehnoloogia ja inseneria (MATI) valdkondades ning kehvide tulemustega põhioskuste pakkumisel. See süvendab oskuste tööturu vajadustele

mittevastavuse püsimumist ja tööjõupuudust, sealhulgas rohe- ja digipöörde jaoks olulistes sektorites. Alushariduses ja lapsehoiuis osalemine on taaste- ja vastupidavusrahastu meetmete raames suurenenud, kuid jääb siiski allapoole ELi eesmärki, pidurdades nii oskuste varajast arendamist kui ka tööturul osalemist, samal ajal on jätkuvalt märkimisväärsed probleeme ka kaasavas hariduses, kus puuetega ja hariduslike erivajadustega noored õppijad ei saa endiselt tulemuslikult tavahariduses osaleda.

- (33) Küprosel on sotsiaalkaitseüsteemil veel mitmes mõttes arenguruumi. Kuigi tugev majanduskasv on aidanud üldist vaesust vähendada, on eakate vaesusrisk ebapiisava pensionisissetuleku tõttu endiselt tublisti üle ELi keskmise, eelkõige nende inimeste puhul, kelle sissetulek on tööelu jooksul olnud väike. Samal ajal piirab hooldusele juurdepääsu ja pärsib deinstitutionaliseerimist tervikliku, piisavalt rahastatud ja integreeritud pikaajalise hoolduse süsteemi puudumine ühes tööjõupuuduse ning piiratud kodu- ja kogukonnapõhiste teenustega. Energiaostuvõimetus teeb hoolimata mõnest sihtmeetmest endiselt muret, mis kajastub piiratud katvuses ja süstemaatilise seire puudumises. Lisaks koormab vähekaitsitud leibkondi jätkuvalt sotsiaaleluruumide nappus koos eluasemega seotud võlgnevuste kõrge määraga, seda hoolimata hiljutistest toetuskavadest ja eluasemete pakkumise kavandatud suurenemisest.
- (34) Arvestades euroala liikmesriikide majanduse tihedat seotust ning nende ühist panust majandus- ja rahaliidu toimimisse, soovitas nõukogu 2026. aastal euroala liikmesriikidel võtta meetmeid, sealhulgas oma taaste- ja vastupidavuskavade kaudu, et rakendada 2026. aasta soovitus euroala majanduspoliitika kohta. Küprosel aitab soovitus 1 rakendada esimest, teist ja kolmandat euroala soovitus, soovitus 2 neljandat euroala soovitus, soovitus 3 seitsmendat, üheksandat ja üheteistkümnendat euroala soovitus, soovitus 4 seitsmendat euroala soovitus ja soovitus 5 viiendat euroala soovitus,

SOOVITAB Küprosel võtta 2026. ja 2027. aastal järgmisi meetmeid.

1. Tunnistades, et Küprosel on valitsemissektori eelarve ülejääk, tuleks siiski tagada 2025. aastal registreeritud ja komisjoni poolt 2026. aastaks prognoositud olulist kõrvalekallet soovitatud netokulude ülemmäärast arvesse võttes, et netokulud vastavad nõukogu poolt 21. jaanuaril 2025 soovitatud maksimaalsetele kasvumääradele. Suurendada kaitsekulutusi ja -valmidust, tagades samal ajal kulutuste tõhususe ja kohandades järk-järgult eelarvet, et säilitada struktuurselt suuremad kaitsekulutused. Tagada, et kõik energiahindade tõusu mõju leevendamiseks võetud meetmed on ajutised, suunatud haavatavate leibkondade kaitsmisele või energiamahukate ettevõtete vajaduste rahuldamisele, säilitavad stiimulid energiasäästuks ning et nende eelarvekulud on kooskõlas ELi eelarveraamistiku kohaste kohustustega.
2. Tagada taaste- ja vastupidavusrahastu raames rakendatavate reformide ja investeringute järjepidevus. Säilitada ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamise hoog, tuginedes vajaduse korral ühtekuuluvuspoliitika raamistiku vahendamise käigus vahendite strateegilistele prioriteetidele ümberjaotamisele ja raamistikus ette nähtud paindlikkusele.
3. Tõhustada teadusuuringuid ja innovatsiooni, edendades avaliku ja erasektori investeringuid teadus- ja arendustegevusse, suurendades teadusasutuste ja ettevõtete sünergiat ning võttes vastu pikaajalise teadus- ja innovatsioonistrateegia, mis hõlmab näitajaid ning mitmeaastast rahastamist. Hõlbustada majanduse mitmekesistamist,

parandades juurdepääsu alternatiivsetele säästmistoodetele ja kapitalituru instrumentidele, tugevdades täiendava pensioni süsteemi ja suurendades finantskirjaoskust. Lihtsustada norme ja vähendada halduskoormust. Tõhustada riigile kuuluvate ettevõtete juhtimist, rakendades juhtorganite ametisse nimetamist töötulemuste põhjal, omandipoliitikat ja tulemuspõhist juhtimist. Suurendada kohtusüsteemi tõhusust, sealhulgas kohtusüsteemi töövoogude edasise digitaliseerimise kaudu.

4. Vähendada üldist sõltuvust fossiilkütustest ja mitmekesistada energiavarustust, eelkõige arendades energiaühendusi naaberriikidega, suurendades energiatõhususe rahastamist, ajakohastades elektrivõrku ja energiasalvestusrajatisi ning laiendades kestlikku liikuvust ja ühistransporti. Parandada vee-, reovee- ja jäätmekäitlust, suurendades investeringuid taristusse, suurendades kohalike omavalitsuste haldussuutlikkust, edendades kestlikke veekasutustavasid ning laiendades olme- ja pakendijäätmete liigiti kogumist. Parandada kliimamuutustega kohanemist reguleerivat institutsioonilist raamistikku.
5. Tegeleda tööjõupuudusega ja edendada töökohtade kvaliteeti, tugevdades haavatavate rühmade osalemist tööturul, suurendades veelgi kutsehariduse ja -koolituse suutlikkust ja atraktiivsust, edendades täiskasvanuharidust, suurendades avaliku tööturuasutuse suutlikkust ja tugevdades aktiivset tööturupoliitikat. Veelgi suurendada alushariduses ja lapsehoius osalemist, parandada põhioskusi ning suurendada õpilaste osalemist loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika (MATI) valdkonnas. Laiendada pikaajalise hoolduse teenuste kättesaadavust ja katvust, laiendada abikõlblikkust ja vähendada suurt omaosalust. Parandada haavatavate rühmade sotsiaalkaitset, pakkudes sihttoetust energiaostuvõimetutele kodumajapidamistele, tagades piisavad miinimumpensionid ning suurendades taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumide kättesaadavust.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*